

خودارضائی

حسین نقی زاده

اشاره

در شماره قبل علاوه بر تعریف و بیان کلیاتی در باب خودارضایی، آسیب‌شناسی این موضوع را در جنبه‌های جسمی، شخصیتی و فرهنگی، بررسی کردیم. در این شماره مطالبی را در خصوص سبب‌شناسی این عمل پی می‌گیریم.

عوامل ابتلا در کودکی

در این قسمت عوامل ابتلا به خودارضایی که ریشه در کودکی دارند را مورد بررسی قرار می‌دهیم.

اگرچه نظر آن دسته از روان‌شناسان که سعی می‌کنند دامنه استمناء را به کودکان نیز گسترش دهند، تأیید نمی‌کنیم؛ ولی باید دانست که دوران کودکی می‌تواند پیش‌زمینه خوبی برای پدید آمدن این انحراف در سنین بزرگسالی باشد؛ از جمله عوامل تأثیرگذار در این دوران می‌توان به موارد ذیل اشاره کرد:

عوامل جسمانی

عوامل تأثیرگذار جسمانی در دوران کودکی عبارتند از:

عادت پیدا کردن کودکان به این مالشها می‌شود. نخستین اقدام در کنترل این رفتار، آن است که پدر و مادر، کودک را از طبیعی بودن و بی‌زیانی این خارشها آگاه سازند و دخالت نکردن او را در این امر خواستار شوند.

در صورتی که کودک از خارش (کرمک) رنج می‌برد باید با داروی مناسبی در تسکین او کوشید، و کهنه آلوده به ادرار او را زود به زود و سریعاً عوض کرد و خود، کودک را شستشو داد تا آماس پوست - که حاصل اثر آمونیاک است - مرتفع شود.

برای این کار، بچه را با آب ولرم بشویید و نگذارید آلودگی در او بماند که این خود، سبب پدید آمدن خارش و التهاب و سرانجام دستکاریها خواهد شد. در ضمن ضروری است وسایل خواب، استراحت، کیسه، لیف، اسفنج و حوله کودک جدا باشد.

تنگی لباس: تنگی لباس می‌تواند باعث مالشهای خوشایند برای کودکان باشد. این امر در سنین بزرگسالی به یکی از ریشه‌های ابتلا تبدیل می‌شود. در پوشش و لباس کودک و به ویژه درباره زیر جامه باید مراقبت داشت که زبر و درشت و یا بسیار نرم نباشد. این زمینه برای پسران، زیاده‌تر از دختران است. همچنین نباید از نوع پارچه‌های آهاردار باشد و نباید از جنسی باشد که اگر کودک عرق کرد، خیس و زبر شود.

حبس ادرار و مدفوع: عادت به تخلیه در کودکان باید از حدود سنین ۱/۵ سالگی پایه‌گذاری شود و طفل در این باره خاطره بدی نداشته باشد.^۲
آمونیاک ادرار: آمونیاک ادرار باعث ایجاد خارش در کودکان است. توجه نکردن به این مسئله، باعث

۱. خانواده و مسایل جنسی کودکان، دکتر علی

قائمی، ص ۱۲۴.

۲. همان، ص ۱۳۱.

مالش سهوی: مالش سهوی اندام آمیزشی، هنگام تاب یا سُر خوردن، به طور ناگهانی، لذت خوشایندی را برای کودک پیش می‌آورد و او می‌کوشد به شیوه‌ای سر بخورد که همان لذت قبلی، دوباره عایدش شود.^۱

نوع تغذیه: سعی کنید شکم فرزند هنگام خواب بیش از حد معمول پر نباشد. از خوردن مواد غذایی محرک، مانند: خرما، پیاز، فلفل، تخم‌مرغ، گوشت قرمز، غذاهای پرچرب، حتی المقدور اجتناب و به میزان ضرورت اکتفا کنید. از نوشیدن افراط‌گونه آب و مایعات پرهیز کنید؛ (به ویژه شبها و پیش از خوابیدن).

عوامل محیطی - اجتماعی

عواملی که از ناحیه محیط بر کودک اثر می‌گذارد به شرح زیر هستند:

تکنولوژیهای اطلاع‌رسانی: رشد هوشی کودکان و رشد فناوری و در اختیار قرار گرفتن فیلم و کتاب و مجلات غیرمجاز، باعث آگاهی زودهنگام کودکان می‌شود. این امر، باعث انحراف فکری و عملی در مسائل جنسی است.

بازی: میل به اشتغال و بازی، از ویژگیهای دوران کودکی است. اگر زمینه برای سرگرمی سالم برای او وجود داشت به آن سرگرم می‌شود و اگر مسأله خلاف آن بود، به خود می‌پردازد. در همه حال برای آنها مهم است که دست و اعضای‌شان به چیزی مشغول باشد.

ممکن است این حالت در آنها در قالب مالیدن خودشان به تشک یا نرده و پله بروز کند. بنا به احتمال این امر در ابتدای کار، صورت بازی و سرگرمی دارد؛ ولی به تدریج، پایه غلطی در این رابطه گذارده می‌شود و کودک، سر از ابتلا در می‌آورد؛ به

۱. تربیت جنسی کودکان، علی اسلامی نسب بجنوردی، ص ۷۶.

این روش، گاهی نتیجه مثبت می‌دهد؛ اما هیچ‌گاه، پدر و مادر نباید جاسوس‌وار پسر یا دخترشان را تعقیب کنند و او را در حین ارتکاب عمل، گیر بیندازند. محیط خانواده نباید هیجان‌زا و اضطراب‌آور باشد؛ چرا که گفتگوی والدین با کودک در یک جلسه رسمی و دادگاه‌مانند، به هیچ وجه، صلاح نیست.

توصیه روانشناسان آن است که دست او را مشغول نگه دارید. تشویقش کنید که بیکار نماند؛ حتی مجاز باشد اسباب بازی خود را وارد رختخواب کند و در حین خواب هم بدان سرگرم باشد تا دستش به جاهای دیگر نرود. او را در خانه به کار بگیرید و از او بخواهید با شما همکاری کند. پا به پای او گام بردارید و با او بازی و همدلی کنید، به گردش بروید، ورزشش بدهید، خسته‌اش کنید، او را شاداب نگه دارید و ...

همین سبب والدین و مربیان باید کودک را از این‌گونه بازیها دور نگه دارند.^۱ از جمله بازیهای تحریک‌آمیز و لغزش‌آور برای کودکان، کول بازی است که در آن کودکان بر دوش یکدیگر سوار می‌شوند، همچنین دوچرخه سواری برای دختران و ...

نکته دیگر درباره بازی، این است که کودکان مکان خلوتی را برای بازی جستجو می‌کنند و می‌خواهند در آنجا دور از چشم دیگران به بازی خود مشغول باشند. این مسئله امری ناروا نیست؛ ولی مکان خلوت، باید به گونه‌ای باشد که از چشم والدین دور نماند و آنها گاه‌گاهی باید سرکشی داشته باشند. والدین باید به بهانه‌هایی خلوت آنها را در هم بشکنند، البته به صورتی که رنگ مداخله به خود نگیرد تا ببینند کودک در تنهایی چه می‌کند؟

۱. خانواده و مسایل جنسی کودکان، دکتر علی

گاه در هنگام پرداختن کودک به بازی با خود، عروسک و وسایل سرگرمی دیگری به دست او بدهید تا شاید دفعات انجام این عمل کاهش یابد. همچنین به صله رحم و ارتباطات اجتماعی بیشتر پردازید تا در فرد مبتلا، اشتغال فکری ایجاد شود.

همسالان: تماس کودک با بچه‌های بزرگ‌تر، سبب آموختن مطالب تازه‌ای از آنها می‌شود. از زمانی که کودک به کوچه راه می‌یابد و به ویژه از آن زمانی که شروع به مدرسه رفتن می‌کند، به سرعت آگاهی‌اش افزون‌تر می‌شود. آمد و شد او در محیط، صرف نظر از اینکه او را در تماس با کودکان قرار می‌دهد، گاه باعث می‌شود که مثلاً جفتگیری دو حیوان را در کوچه و بازار ببیند و یا مثلاً مشاجره و جدال دو جوان را درباره مسائل «عشقی» بشنود و تماشا کند.

بازیهای جنسی از حدود سه سالگی به بعد در بین برخی از کودکان مشاهده می‌شود. تقریباً در تمامی موارد، با آنکه نعوظ و ارگاسم در دوران کودکی به سهولت برقرار می‌شود؛ اما بازیهای جنسی با وقوع این دو پدیده همراه نیست و این حکایت از جنسی نبودن انگیزه اصلی این بازی است. تنها انگیزه این بازیها کنجکاوی است؛ به گونه‌ای که نمی‌توان هیچ‌یک از این رفتارها را از دیگری خطرناک‌تر دانست؛ از جمله این بازیها به موارد ذیل می‌توان اشاره کرد:

نشان دادن آلتها به یکدیگر، دکتر و مریض‌بازی، مسابقه ادرار، زن و شوهر بازی و استعمال وسایل یا انگشت در مقعد یکدیگر یا در مهبل دختر بچه‌ها. همه اینها جنبه کنجکاوی دارد و از نظر انگیزه یکسان است.

البته این بازیها با وجود نبود انگیزه جنسی باز هم نابهنجاری و غیر عادی

پنداشته می‌شود؛ چراکه می‌توانند عامل پدید آمدن انحراف در سنین بزرگسالی باشند. این نوع بازی کودکان به شرایط محیطی نیز بستگی دارد؛ مثلا کودک شهری که احتمالا با ماهواره سر و کار دارد، بوسه لبها را بین بزرگ‌ترها دیده و یقینا آن را با همسالان خود تکرار و تقلید کرده است.

غالبا این رفتارها در اکثر کودکان مبتلا پس از یک یا دو سال به پایان می‌رسد. معمولا اگر خطایی از جانب پدر و مادر در نحوه کنترل روابط دختر یا پسر سر نزنند، این دوره بدون عواقب ناگوار طی می‌شود. گاه این رفتار تا چند سال دوام می‌یابد که باز چندان جای نگرانی نیست، مگر اینکه کودک بیش از حد به این امور علاقه نشان دهد و رفتارش پرخاشگراانه و فریبکارانه باشد و پیوسته کودکان دیگر را به مکانهای خلوت بکشاند

که در این صورت باید پیوسته تحت نظر باشد.^۱

عوامل خانوادگی

امام جعفر صادق علیه السلام می‌فرمایند: «إِنَّ خَيْرَ مَا وَرَّثَ الْآبَاءُ لِأَبْنَائِهِمُ الْأَدَبُ لَا الْمَالُ فَإِنَّ الْمَالَ يَذْهَبُ وَالْأَدَبُ يَبْقَى»^۲ بهترین ارثی که پدران برای فرزندان خود باقی می‌گذارند ادب [و تربیت صحیح] است، نه ثروت و مال؛ چرا که مال، رفتنی و ادب، ماندنی است. اگر خانواده با رفتارهای صحیح، حساب شده و اسلامی، کودک را ادب کنند، این امور، در به وجود آمدن نظام متعادل جنسی او در زندگی آینده، بسیار مؤثر خواهد بود.

بوسیدن، در آغوش گرفتن، روی زانو نشاندن، و ... می‌توانند عواملی برای تهییج تمایل جنسی باشند. اسلام

۱. رک: تربیت جنسی کودکان، علی اسلامی نسب بجنوردی، ص ۶۸.

۲. الکافی، ثقة الاسلام کلینی، ۸ جلدی، دار الکتب الإسلامية، تهران، ۱۳۶۵ ش، ج ۸، ص ۱۵۰.

مسئله است که بوسیدن بچه‌ها، بغل کردن آنها و نوازششان حد و مرزی دارد؛ یعنی در عین حال که بر ابراز محبت و آنها در شکل گسترده بسیار تأکید می‌شود، از طرف دیگر برای آن حدی تعیین می‌شود تا افراط و تفریطی صورت نگیرد؛ بلکه حد اعتدال رعایت شود.

پیامبر ﷺ و ائمه اطهار علیهم السلام متوجه این نکته مهم بوده‌اند که ابراز محبت، نوازش و بوسیدن طفل اگر به وسیله افراد غریبه صورت گیرد، ممکن است باعث تحریک جنسی کودک شود؛ از اینرو از آن منع شده است؛ زیرا کودک، سالها قبل از رسیدن به بلوغ جنسی قابلیت تحریک شدن دارد؛ از اینرو شارع مقدس، حد و مرزی را برای بوسیدن و نوازش کردن اطفال مشخص کرده است.

امام صادق علیهما السلام می‌فرماید: «إِذَا بَلَغَتِ الْجَارِيَةُ سِتِّ سِنِينَ فَلَا يُقْبَلُهَا الْعُلَامُ وَالْعُلَامُ لَا يُقْبَلُ الْمَرْأَةَ إِذَا جَازَ سَبْعَ

در برنامه‌های تربیتی خود اولیاء اطفال را به تعدیل در این امور سفارش می‌کند. در ادامه به توضیح برخی از این رفتارها اشاره می‌کنیم.

بوسیدن: مکتب اسلام بر ابراز محبت پدر و مادر به فرزندان بسیار تأکید کرده است؛ چنان‌که پیامبر اسلام حضرت محمد ﷺ می‌فرماید: «أَكْثِرُوا مِنْ قُبْلَةِ أَوْلَادِكُمْ فَإِنَّ لَكُمْ بِكُلِّ قُبْلَةٍ دَرَجَةٌ فِي الْجَنَّةِ مَسِيرَةَ خُمُسِ مِائَةٍ عَامٍ؛ فرزندانان را بسیار ببوسید که برای شما در قبال هر بوسه درجه‌ای در بهشت است که اندازه آن پانصد سال راه است.» و یا روایات بسیار دیگری که بر جنبه‌های مختلف محبت کردن و نیکی به فرزندان تأکید می‌کند.

در مقابل این تأکیدات، مسئله‌ای که بر رعایت آن از جانب پدر و مادر تأکید شده و احادیث بسیاری درباره آن مطرح شده است، توجه به این

۱. روضة الواعظین و بصيرة المتعظین، فتال نیشابوری، انتشارات رضی، قم، ج ۲، ص ۳۶۹.

سِنین؛^۱ هنگامی که دختر بچه به شش سالگی می‌رسد، پسر او را نبوسد، همچنین پسر بچه هنگامی که از هفت سال گذشت نباید زن را ببوسد.»

امام کاظم علیه السلام می‌فرماید: «إِذَا أَتَتْ عَلَى الْجَارِيَةِ سِتُّ سِنِينَ لَمْ يَجُزْ أَنْ يَقْبَلَهَا رَجُلٌ لَيْسَتْ هِيَ بِمَحْرَمٍ لَهُ وَلَا يَضُمُّهَا إِلَيْهِ»^۲ وقتی دختر بچه‌ای شش ساله شد، نامحرم حق ندارد او را ببوسد، و همچنین نمی‌تواند وی را در آغوش بگیرد.»

اسلام با روان‌شناسی دقیق خود درباره کودک به مسئله مهمی اشاره کرده است که علم امروز بر آن تأکید می‌کند و آن اینکه با رفتار نابجای بزرگسالان، زمینه انحراف در کودکان خردسال به وجود می‌آید.

نوازش: گاهی پرستارهای اطفال برای آرام کردن آنان با آلت آنها بازی

می‌کنند و چه بسا که این کار را برای ارضای تمایلات جنسی خویش انجام دهند. کودک که از این رفتار لذت می‌برد، آرام می‌شود و خاموش می‌ماند و بعدها مایل است که این عمل با او تکرار شود؛ ولی اگر کسی با وی چنین نکرد، خودش به انجام آن اقدام می‌کند. این عمل گاه به دست مادر، خواهر و یا دیگران انجام می‌شود. امام علی علیه السلام فرمود: «مُبَاشَرَةُ الْمَرْأَةِ ابْنَتِهَا إِذَا بَلَغَتْ سِتُّ سِنِينَ شُعْبَةٌ مِنَ الزَّوْنِ»^۳ دست‌مالی کردن مادر به [آلت دختر] بچه شش ساله خود، یک قسم از زنا است.»

بازیها و نوازشهای مادران با کودکان خردسال باید تحت ضابطه‌ای باشد. بازی و نوازش در اطراف دستگاه تناسلی کودک اگر چه بسیار خردسال باشد برای کودک، مسئله آفرین است. او امروز از آن لذت می‌برد؛ ولی فردا گرفتار و اسیر آن

۱. وسائل الشیعة، محدث عاملی، آل البيت، ج ۲۰،

ص ۲۳۰.

۲. همان، ج ۲۰، ص ۲۳۱.

۳. من لا یحضره الفقیه، شیخ صدوق، ج ۳،

ص ۴۳۶.

مشاهده همبستر شدن والدین:
 مشاهده همبستر شدن والدین به وسیله کودکان^۱ در دستورهای اسلامی مسئله‌ای قابل توجه است. باید محیط خانواده را برای پاک ماندن کودک، از تحریکات نابجا پیراسته سازیم. اگر محیط خانه از آرامش روانی برخوردار باشد، می‌تواند آثار مطلوب و مؤثری در باروری استعدادها

۱. به یک سؤال در همین زمینه توجه فرمایید که از بخش پاسخگویی به سوالات آستان قدس رضوی پرسیده شده: «من که بچه بودم، نزدیکی پدر و مادرم را در تاریکی دیده‌ام. چند بار هم دیده‌ام و در زمان بچگی‌هایم من را مادرم حمام می‌برد و یا با خواهرم می‌رفتم و زمانی که عروسک می‌دیدم مقداری ارضا می‌شدم و در سن نوجوانی با پسر عمویم به حمام می‌رفتم یا کنار همدیگر می‌خوابیدیم و همدیگر را ارضا می‌کردیم و حالا هم دچار بیماری استمناء هستم (پسر عمویم به من یاد داده بود) به نظر شما گناه می‌کنم؛ در حالی که دست خودم نیست. بارها می‌خواستم آن را ترک کنم؛ ولی نتواستم و دوست دارم با پسری نزدیکی کنم. درمان چیست؟ راه حل ارائه دهید؟ در ضمن، به نماز خواندن میل ندارم !!»

خواهد شد، و به هنگامی که این لذت در او تثبیت شود، ترک آن بسیار دشوار است.

شستشوی افراطی: شستشوی افراطی همراه دستکاری کودک در حمام یا در مستراح درپدید آمدن استمناء موثر است. درست است که باید کودک را پس از دفع بشوئیم؛ ولی باید مراقبت کنیم که بین شستشو و دستکاری تفاوتی باشد. در موقع استحمام، مراقب صابون زدن‌ها و خشک کردن بدن او باشید. خشک نیست که مادر طفل، چنین قصد و نظری ندارد؛ ولی روش او سبب پدید آمدن این حالت در طفل می‌شود و ممکن است عمری او را مبتلا کند.

عکس‌العمل در مقابل نعوظ: قبلاً درباره چگونگی پدید آمدن نعوظ در کودکان حرف زدیم. گاهی رفتاری که اعضای خانواده در برابر این حالت کودک از خود نشان می‌دهند، زمینه‌ساز انحرافهای بعدی است؛ مانند: خندیدن، نشان دادن آن به یکدیگر، کشیدن آن و ...

کودکان و نیز در فراگیری فضایل اخلاقی داشته باشد.

مهم‌ترین دستورها در آیه ۵۸ از سوره نور آمده است: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لِيَسْتَأْذِنَكُمْ الَّذِينَ مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ وَالَّذِينَ لَمْ يَبْلُغُوا الْحُلُمَ مِنْكُمْ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ مِنْ قَبْلِ صَلَاةِ الْفَجْرِ وَحِينَ تَضَعُونَ ثِيَابَكُمْ مِنَ الظَّهْرِ وَمِنْ بَعْدِ صَلَاةِ الْعِشَاءِ ثَلَاثُ عَوْرَاتٍ لَكُمْ لَيْسَ عَلَيْكُمْ وَلَا عَلَيْهِمْ جُنَاحٌ بَعْدَهُنَّ طَوَافُونَ عَلَيْكُمْ بَعْضُكُمْ عَلَى بَعْضٍ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ الْآيَاتِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ﴾

«ای کسانی که ایمان آورده‌اید! باید غلام و کنیزهای شما و کسانی از شما که به [سن] بلوغ نرسیده‌اند سه بار [در شبانه روز] از شما کسب اجازه کنند: پیش از نماز بامداد، و نیمروز که جامه‌های خود را بیرون می‌آورید، و پس از نماز شامگاهان. [این،] سه، هنگام برهنگی شماست، نه بر شما و نه بر آنان گناهی نیست که غیر از این [سه هنگام] گرد یکدیگر بچرخید [و با هم معاشرت

کنید]. خداوند، آیات [خود] را این گونه برای شما بیان می‌کند، و خدا دانای حکیم است.»

قرآن این دستورها را دربارهٔ کودکان نابالغ می‌دهد و به دنبال آن، برای کودکان بالغ در آیه بعد می‌فرماید: ﴿وَإِذَا بَلَغَ الْأَطْفَالُ مِنْكُمُ الْحُلُمَ فَلْيَسْتَأْذِنُوا كَمَا اسْتَأْذَنَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ﴾؛ «و چون کودکان شما به [سن] بلوغ رسیدند، باید از شما کسب اجازه کنند؛ همان‌گونه که آنان که پیش از ایشان بودند کسب اجازه کردند. خدا آیات خود را این گونه برای شما بیان می‌دارد، و خدا دانای حکیم است.»

ارزش و اهمیت این دستور تربیتی بر هیچکس پوشیده نیست، و این دستور در مبارزه با آلودگیهای جنسی و بی‌عفتی از اهمیت بسیاری برخوردار است.

اگر خانواده با رفتارهای صحیح، حساب شده و اسلامی، کودک را ادب کنند، این امور، در به وجود آمدن نظام متعادل جنسی او در زندگی آینده، بسیار مؤثر خواهد بود

از آیه فوق چنین استفاده می‌شود که حکم بالغان با اطفال نابالغ متفاوت است؛ زیرا کودکان نابالغ طبق آیه اول، تنها در سه وقت، موظف به اجازه گرفتن هستند؛ چون زندگی آنها با زندگی پدران و مادران؛ آنقدر آمیخته است که اگر بخواهند در همه حال اجازه بگیرند، مشکل خواهد بود. از این گذشته، احساسات جنسی آنها هنوز بیدار نشده است؛ ولی برای افراد بالغ، اجازه گرفتن به طور مطلق واجب شده است و آنها، موظف‌اند

در همه حال، هنگام ورود بر پدر و مادر اذن بطلبند.^۱

در صورت بی‌توجهی به این مسئله مهم، باید والدین، انتظار بروز هر وضعیت نامطلوبی را داشته باشند؛ چرا که بر فرض، اگر این مسئله از خاطر کودک هم محو شود، مسلماً آثار نامطلوب آن، چنان در روح او باقی می‌ماند که در آینده دور یا نزدیک، نتیجه آن ظاهر خواهد شد.

جالب اینجاست که اگر ما به نظریات روان‌شناسان و مربیان غیر اسلامی هم توجه کنیم در خواهیم یافت که اینها هم به این نکته مهم پی برده‌اند. این، دلیل بر آن است که عقل هر انسانی حکم می‌کند که متوجه قبح این مسئله باشد.

«هانری مورای» روان‌شناس معروف در تحلیل رفتار انسان بر نیازها و فشارهای محیطی تأکید می‌کند. وی فهرست مفصلی از نیازها

۱. تفسیرنمونه، مکارم شیرازی، دار الکتب الإسلامية، ج ۱۴، ص ۵۴۱.

را ارائه می‌دهد که این نیازها می‌توانند به وسیله شرایط بیولوژیک درونی با فرایندهای هیجانی برانگیخته شوند؛ برای مثال، فشار مخالف محروم‌کننده، ممکن است نیاز به پرخاشگری را فعال کند یا حضور فیزیکی یک شخص جذاب می‌تواند نیاز جنسی را برانگیزد.

هانری مورای، فشارهای جنسی را به چند بخش تقسیم می‌کند که یکی از آنها عبارت است از: مشاهده آمیزش پدر و مادر. وی در این باره چنین می‌نویسد: «بعضی از کودکان به طور اتفاقی از فعالیت جنسی والدینشان آگاه می‌شوند، یا صدای آنها را در حین این فعالیتها می‌شنوند؛ ولی به نظر می‌رسد که بسیاری از آنها این واقعه را فراموش می‌کنند. به هر حال، وقتی بدانیم که کودک در اتاق خواب پدر و مادر می‌خوابیده است، وقوع این مسئله ممکن است مورد حدس و گمان واقع بشود.»^۱

معنای گفته مورای این است که اگر والدین می‌خواهند فرزندانشان دچار این فشارها نشوند، باید اتاق خواب خودشان را جدا کنند و اگر به هر دلیل، والدین با آنها در یک اتاق می‌خوابند، باید سعی کنند هنگام غیبت آنان و یا هنگامی که از خواب بودن آنها اطمینان دارند، به عمل جنسی مبادرت کنند.

در جهان غرب با آنکه بی‌بند و باری بی‌حد و حصر جنسی همه جا را فرا گرفته است؛ اما باز، بسیاری از متفکران دور اندیش مانند مورای به این مسائل توجه دارند که روح آرام کودک و نوجوان نباید با این تحریکهای نابجای جنسی متلاطم شود. متأسفانه در جامعه ما بعضی از خانواده‌های به اصطلاح متجدد، این نکات اساسی را رعایت نمی‌کنند و بعضی دیگر از خانواده‌ها نیز به سبب بی‌توجهی و ناآگاهی از این مسائل، ناخودآگاه، انحراف فرزندانشان را دامن می‌زنند.

۱. تربیت جنسی کودکان، علی اسلامی نسب

همچنین ما از روایات پیامبر ﷺ و ائمه معصومین علیهم السلام در می‌یابیم که به هیچ وجه نباید اطفال، نظاره‌گر روابط جنسی والدین باشند؛ زیرا آثار نامطلوب این مسئله، بسیار حاد و حتمی است:

امام باقر علیه السلام می‌فرماید: «إِيَّاكَ وَالْجَمَاعَ حَيْثُ يَرَاكَ صَبِيٌّ يُحْسِنُ أَنْ يَصِفَ خَالِكَ؛ پرهیز از همبستری و آمیزش جنسی در جایی که کودکی تو را می‌بیند که می‌تواند حالت را برای دیگران توصیف کند.»

امام صادق علیه السلام می‌فرماید: «لَا يُجَامِعِ الرَّجُلُ امْرَأَتَهُ وَلَا جَارِيَتَهُ وَفِي الْبَيْتِ صَبِيٌّ فَإِنَّ ذَلِكَ مِمَّا يُورِثُ الزَّانَا؛ موقعی که در اتاق، کودکی حضور دارد، نباید مرد با زن یا کنیزش نزدیکی کند؛ زیرا این عمل، طفل را به زناکاری متمایل می‌کند.»

رسول اکرم صلی الله علیه و آله فرمود: «وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَوْ أَنَّ رَجُلًا غَشِيَ امْرَأَتَهُ وَفِي الْبَيْتِ صَبِيٌّ مُسْتَقِيمٌ يَرَاهُمَا وَيَسْمَعُ كَلَامَهُمَا وَنَفْسَهُمَا مَا أَفْلَحَ أَبَدًا إِذَا كَانَ غُلَامًا كَانَ زَانِيًا أَوْ جَارِيَةً كَانَتْ زَانِيَةً؛^۳ قسم به آن خدایی که جانم در دست اوست، اگر مردی با همسر خود بیامیزد و در اتاق، کودک بیداری، آن دو را [در حال آمیزش] ببیند و سخنان آنها و همچنین صدای تنفسشان را بشنود، آن طفل هرگز رستگار نخواهد شد. اگر دختر باشد یا پسر، سرانجام به زناکاری آلوده می‌شود.»

چنانچه از این روایات بر می‌آید اثر عمده و انکارناپذیر این بی‌توجهی، کشانده‌شدن کودک به بی‌عفتی و در نهایت زناکاری است.

وقتی کودک در معرض مشاهده این ارتباطات قرار گیرد، این مسئله بدون شک در ذهن و روان او

۱. وسائل الشیعة، محدث عاملی، آل‌البیت، ج ۲۰،

ص ۱۳۴.

۲. همان، ص ۱۳۲.

۳. همان، ص ۱۳۳.

جمع خانواده با لباسی که تمام بدن او را نمی‌پوشد و ممکن است مقداری از پاها، سینه و یا بازوی او نمایان گردد، حضور یابد، در این صورت احتمال بروز زمینه تحریک و انحراف برای پسر بچه به وجود می‌آید.

شوخیهای خاص اطرافیان:

صراحت و بی‌پردگی والدین در شوخیهای زناشویی در حضور کودک، زمینه‌ساز انحراف کودک است.

مشاهده انحراف در اطرافیان:

ممکن است کودک، روش استمناء را از کودکان بزرگ‌تر بیاموزد و یا فرد بالغی را هنگام انجام آن ببیند و سپس خود نیز به انجام آن بپردازد.

سؤالهای جنسی: با رشد کودکان و افزایش آگاهی آنها کم‌کم سؤالهایی در ذهن آنها به وجود می‌آید که نحوه مواجهه والدین با این پرسشها نیز ممکن است زمینه ابتلا را در آینده به وجود آورد. این سؤالات در محورهای زیر مطرح می‌شود:

اثر خواهد گذاشت و به احتمال بسیار زیاد، این عمل، کم و بیش برای او لذت‌بخش خواهد بود. همچنان که کودک بزرگ و بزرگ‌تر می‌شود به این عمل راغب‌تر می‌شود تا اینکه در زمان بلوغ به سوی انحرافات از جمله استمناء، لواط، زنا و ... کشیده می‌شود.

تحقیقات اخیر درباره حافظه نیز این نکته را به اثبات رسانده است که فراموشی به معنای از بین رفتن محفوظات ذهنی، هرگز اتفاق نمی‌افتد. آنچه تصور می‌شود فراموش شده است، ممکن است در زمان مناسب و با پیدا شدن سر نخ مناسب به یاد فرد بیاید. این اصل، به ویژه درباره مشاهده صحنه‌های جنسی که اغلب با ایجاد هیجان نیز همراه می‌باشد، صادق است.

پوشش اطرافیان: گاهی نوع

پوشش اعضای خانواده، کودکان را متوجه تفاوت‌های بین زن و مرد می‌کند. مثلاً اگر مادر یا دختر در

**اسلام با روان‌شناسی
دقیق خود درباره کودک به
مسئله مهمی اشاره کرده
است که علم امروز بر آن
تأکید می‌کند و آن اینکه با
رفتار نابجای بزرگسالان،
زمینه انحراف در کودکان**

خردسال به وجود می‌آید

کمبود محبت: احساس محرومیت در کودکان و نوجوانان، بخشی از علل تن دادن به استمنا و لغزش است. این امر به ویژه در کسانی وجود دارد که از مهر و محبت، به ویژه مهر مادری محرومیت دارند.

اساس حیات کودک را بر محبت به او استوار کنید. کودک باید احساس کند مشمول محبت و علاقه والدین است، آنها او را دوست دارند و به هیچ صورتی از او دست بر نمی‌دارند. طفل باید این محبت را از راه غذا و

۱. بچه از کجا می‌آید؟
  ۲. زایمان برادر یا خواهر کوچک‌تر از خود؛
  ۳. تفاوت اندام آمیزشی دو جنس؛
  ۴. اندامهای بدن و کار آنها؛
  ۵. چگونگی زایمان؛
  ۶. نقش پدر در تولد کودک؛
  ۷. رشد نوزاد در شکم؛
  ۸. ازدواج.^۱
- عوامل ارثی

برخی کودکان به طور ارثی یا سرشتی از نیروی جنسی فوق‌العاده‌ای برخوردارند؛ به گونه‌ای که به استمنا خو گرفته و آن را فراوان انجام می‌دهند. این عمل ممکن است به سبب فعالیت بیش از اندازه برخی غدد باشد.^۲

عوامل روانی

در ادامه، به عوامل روحی و روانی که در فراهم آمدن زمینه برای استمنا مؤثرند، اشاره می‌کنیم:

۱. تربیت جنسی کودکان، علی‌اسلامی نسب بجنوردی، ص ۶۶.
۲. همان، ص ۸۱.

لباس و دیگر توجهات والدین دریابد و احساس کند قلب او از احساس و دریافت محبت از والدین باید شاد و لبریز باشد.

اضطراب: فرزندان شما در برخی موارد برای کاهش اضطراب خود به استمناء رو می‌کنند.^۱ بنابراین محیط زندگی را برای کودک، سالم و دور از هرگونه دغدغه، اضطراب و تشویش نگه دارید. آنگاه که آنها مضطرب شوند در خود فرو می‌روند و با خود سرگرم می‌شوند و از خود راه نجات می‌طلبند. شما دیده‌اید برخی کودکان، به هنگامی که مضطرب می‌شوند با دست خود و یا با دیگر اعضای خود بازی می‌کنند که این خود می‌تواند عامل و زمینه‌ای برای لغزشها باشد.

کودک در سایه استفاده از مهر و عنایت والدین باید به درجه‌ای برسد که احساس کند حامی و یابوری دارد، اگر در دامی بیفتد پدر و مادر از وی

حمایت می‌کنند و زیر بازویش را می‌گیرند و اگر دوستش به او ستم کرد، آنها از وی طرفداری می‌کنند. این اطمینان قلب، سبب قرار و سکون اوست و در نتیجه، کم‌تر به دنبال عوامل تسکین، دستکاری و بازی با خود خواهدرفت.

هرگز نگذارید فرزند شما اندوهگین بخواهد. اگر او را تنبیه کرده‌اید بکوشید که پس از آن، وی را شاد و با آرامش نگه دارید. اگر به او وعده تنبیه داده‌اید یا آن را اجرا کنید و یا از وی درگذرید. بگذارید خاطرش از این جهات آسوده باشد و راحت بخواهد. فقدان امنیت فکری و روانی، عوارضی را برای فرزندان شما ایجاد می‌کند که جلوه‌ای از آن در قالب خودارضایی نمودار می‌شود.

واکنشهای تند و شدید، هنگام بازی کودک با خود: منعهای غلط و شدید، تهدیدها و پرهیز دادنهای مکرر از یک امر سبب می‌شود کودک به آن

امر بیش‌تر توجه کند تا دریابد در قبال آن، چه واقعه و مسئله‌ای نهفته است؛ به ویژه آنگاه که منعه‌ای والدین با شور، اضطراب و نگرانی همراه باشد.^۱

کنجکاوی: کنجکاوی و کشف در کودکان هم سبب می‌شود که آنها برای شناخت تفاوت دنیای خود با جنس مخالف اقدام کنند و یا به اعضای خود حساس شوند و پس از دستکاری به کشفی در این‌باره نائل آیند. گاهی دست را در جیب شلوار کرده، با خود بازی می‌کنند. گاهی نیز در مستراح و در حین دفع و یا در حمام با خود مشغول‌اند. این امر به تدریج، عادت به استمناء را در آنان ایجاد می‌کند.

بسیار دیده می‌شود که بدون مقدمه (مانند آنچه در بالا گفته شد) کودک خود به کشف این پدیده موفق

می‌شود و آن را تا حد رسیدن به اوج انجام می‌دهد. کودکانی که هنگام عصر به رختخواب گسیل می‌شوند و زمانی دراز بیدار می‌مانند، بیش‌تر به دستکاری اندام آمیزشی خود می‌پردازند و ممکن است در آینده استمناء را کشف کنند. بررسی‌های انجام شده، نشان می‌دهد که اصولاً این کشف در کودکان بیش‌تر در شب، پیش از خواب، صبح زود و پیش از برخاستن از بستر رخ می‌دهد.^۲

توضیح بیش‌تر اینکه کودک از حدود سه سالگی، ... آلت یا فرج خود را کشف می‌کند و از لمس و دستکاری آن، حس خوبی پیدا می‌کند. در این مرحله است که رفتارهایی شبیه استمناء در کودکان، بسیار دیده می‌شود. در آغاز این مرحله، توجه کودک، بیش‌تر به نقاط

۲. تربیت جنسی کودکان، علی اسلامی نسب

بجنوردی، ص ۷۶.

۱. خانواده و مسایل جنسی کودکان، دکتر علی

قائمی، ص ۱۳۳.

سال خود از جنس مخالف در تماس باشد، تفاوت اندامهای جنسی را زودتر کشف می‌کند و آنگاه تفاوت وضع مو و لباس را نیز متوجه می‌شود.^۲

طفل، مسائلی را درباره مردان یا زنان می‌بیند و یا می‌شنود و برای کسب اطمینان درباره خود به آزمایش می‌پردازد.

مختلف بدن خودش معطوف می‌شود و از اینرو، این دوره یک دوره «خویش‌انگیزی»^۱ است.

کودک در ادامه، پیوسته بدن خود و دیگران را جستجو می‌کند تا ببیند آیا کسان دیگر هم آلت دارند یا نه؟ در سه سالگی تقریباً همه بچه‌ها، جنس خود را تشخیص می‌دهند. این مسئله از اصول آزمون تعیین ضریب هوش است. هر گاه به پسر بچه‌ای بگوییم: «تو دختری!» فوراً انکار می‌کند و چه بسا که برای اثبات پسر بودن خود «اقدامی» نیز انجام دهد.

عوامل اصلی که سبب این «کشف» است، یکی تفاوت شکل اندام آمیزشی بچه‌ها و تفاوت وضع ادرار کردن آنهاست، و عامل دیگر، نحوه آرایش مو و لباس پوشیدن است. بی‌گمان اگر کودکی با همسن و

۲. رک: تربیت جنسی کودکان، علی اسلامی نسب
بجنوردی، و خانواده و مسائل جنسی کودکان،
دکتر علی قائمی.